

Länsstyrelserna

Samlad regional bedömning av miljömålet God bebyggd miljö 2023

Information om dokumentet

Detta är en digitalt tillgänglighetsanpassad webbversion av samlad regional bedömning av miljömålet God bebyggd miljö 2023 som är daterat den 27 mars 2024.

Den samlade bedömningen är gjord av Länsstyrelsernas samverkansorgan RUS (Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet). Länens regionala uppföljning av miljömålen ligger till grund för den samlade bedömningen. Uppföljningen redovisas i sin helhet på RUS webbplats www.rus.se samt länkas från www.sverigemiljomal.se.

Sammanfattning av länsstyrelsernas bedömningar

Ett flertal län framhåller att länets kommuner är allt med medvetna om miljöfrågor och behovet av en hållbar utveckling avseende den bebyggda miljön och att det finns en ökad ambition i arbetet (Skåne, Blekinge, Jönköping, Värmland, Västmanland, Östergötland, Örebro). Arbetet med planeringsunderlag och styrdokument (Gotland), till exempel Öp (Gävleborg) går framåt. Detta innebär också en positiv utveckling i miljön (Västerbotten, Södermanland). Exempel på positiv utveckling som lyfts fram av länsstyrelserna är utbyggnad i kollektivtrafiknära lägen (Halland) minskad mängd avfall per invånare (Örebro) åtgärder för förhindra eller minska effekterna av översvämning och energieffektivisering (Östergötland) ökad hushållning med naturresurser och energi (Gotland). Stor potential i att röta biogas. Endast 10% av potentialen utnyttjas i Södermanlands län (Södermanland)

Trots höga ambitioner behövs dock fler och mer omfattande åtgärder för att nå målet (Blekinge, Jämtland, Kalmar). Några län tar upp målkonflikter dels mellan olika samhällsmål (Jämtland, Västra Götaland Stockholm, Södermanland, Värmland) och dels i markanvändningen, tex mellan jordbruksmark och andra miljö- och

samhällsintressen. (Halland, Jämtland, Örebro). Vidar lyfts behovet av regional fysisk planering (Västra Götaland). Jämtlands län efterlyser en regionalisering av miljömålets preciseringar. Regional samordning viktigt fråga (Skåne). Flera län lyfter betydelsen av geografiska skillnader och hur det påverkar förutsättningarna för planering och utveckling (Gävleborg, Halland, Kronoberg, Norrbotten, Södermanland, Uppsala, Västerbotten, Västra götaland). Förutsättningarna för planering och genomförande av olika projekt har också påverkats av det rådande konjunkturläget (Stockholm)

Även om det finns mycket som är positivt i utvecklingen finns det också ett stort behov av ytterligare åtgärder och mer resurser för att målet ska nås (Västra Götaland Värmland, Södermanland). Klimatförändringar ett hot mot kulturmijö (Klamar). Nedskärningar i miljöarbetet kommer även påverka kommunernas arbete (Skåne). Flera länsstyrelser framhåller att anslaget till kulturmiljö, (7:2) behöver öka. Den pågående nyindustrialiseringen i Norrland ställer krav på planering (Västernorrland). Åtgärder för klimatanpassning försvåras vid förttning (Norrbotten). Gestaltad livsmiljö är ett viktigt verktyg i samhällsomställningen (Norrbotten). Länsstyrelserna i Jönköpings respektive Hallands län efterlyser ett mer utvecklat perspektiv på kulturmijö som resurs. Länsstyrelserna påtalar att finns ett fortsatt stort behov av mer resurser (Jönköping Skåne) till exempel aktuella och adekvata planeringsunderlag (Västernorrland, Jönköping, Kalmar) tex om kulturmiljöer (Södermanland) Tillgången till adekvata underlag kan ofta utgöra en flaskhals. för omställning (Västerbotten). Även tillgång till kompetens är en viktig faktor (Jönköping, Uppsala, Västerbotten) men tillgången till kompetens är ett problem särskilt i små kommuner. Halland ser en tydlig koppling mellan antikvarisk kompetens och antalet byggnader som skyddas genom planbestämmelser. Vid sidan av kompetens och underlag efterfrågas skarpare styrmedel (Västra Götaland) men även en förbättrad tillämning av befintliga styrmedel (Dalarna, Jämtland, Kalmar) liksom starkare ekonomiska incitament (Dalarna). Det finns också ett stort behov av kontinuerlig uppföljning och utvärdering då planer och riktlinjer inte alltid får önskad effekt. (Västra Götaland).

Åtgärder i urval

Nedan redovisas ett urval av de åtgärder som länen redovisar.

- Länsstyrelsen arbetar med ett regionalt vindkraftsprojekt där möjliga lokaliseringar för vindkraftsetableringar utifrån avvägningar mellan olika intressen lyfts fram i ett regionalt

planeringsunderlag. Inom projektet tas bland annat en regional landskapskaraktärsanalys fram. (Dalarna)

- Smarta sopkärl är ett samarbete mellan SSAM, Green Tech-bolaget Bintel och Prezero inom ramen för Växjö kommuns innovationsprojekt Diaccess. Det har finansierats av EU-programmet UIA¹. Det gemensamma målet är att öka utsorteringen och hastigheten i den cirkulära omställningen och därmed minska det avfall som bränns upp. I denna stora pilotundersökning som omfattar alla mat- och restavfallskärl som töms av en sopbil har vi sett att insamlingsbehovet har minskat mer än vi räknat med. (Kronoberg)
- Södermanlands kommuner arbetar för att öka insamling av produkter och förebygga avfall, exempelvis genom att förebygga matavfall och öka återanvändning av möbler och kläder.² I åtta av länets nio kommuner finns det för året nya avfallsplaner med mål för cirkulär omställning.³
- Uppsala kommun fortsätter arbetet med karteringar för klimatanpassning rörande skyfall och höga flöden. (Uppsala)
- Aktörer från bygg- och fastighetsbranschen samlas i ett nätverk för cirkulärt byggande i Skellefteå. Projektet som drivs gemensamt av Skellefteå kommun, CCBuild – Centrum för cirkulärt byggande och IVL Svenska Miljöinstitutet. Det långsiktiga målet är att återbruk blir en naturlig del i byggprocesser och att cirkulära affärsmodeller blir standard för byggsektorn i norra Sverige⁴. (Västerbotten)
- Länsstyrelsen Västra Götaland arbetar tillsammans med Västra Götalandsregionen, Fyrbodals kommunalförbund och kommunerna i Dalsland med en flerårig regional satsning för omställning och långsiktig utveckling⁵. En genomförandeplan samt två utredningar har tagits fram, där förutsättningar för attraktivt byggande och gemensam samhällsservice har undersökts.⁶
- Chalmers har med stöd av Formas⁷ tagit fram webbapplikationen ”smart täthet” för att belysa aspekter av

¹ [Innovationsprojektet ”Smarta sopkärl” gav resultat över förväntan - SSAM](#)

² Boverket [Miljömålsenkäten 2021](#)

³ Länsstyrelsen, miljöskyddsenheten

⁴ <https://www.ivl.se/press/pressmeddelanden/2023-02-14-natverk-for-cirkulart-byggande-etableras-i-skelleftea.html>

⁵ Mer om satsningen ”Det goda livet i Dalsland” finns att läsa på [Fyrbodals kommunalförbunds webbplats](#)

⁶ Källa: Lena Andersson, Samhällsavdelningen, Länsstyrelsen Västra Götaland

⁷ Formas är ett statligt forskningsråd

förtätning vid stadsplanering, till exempel buller eller tillgång till kollektivtrafik⁸. (Västra Götaland)

- Länsstyrelsen i Örebro län är sammankallande i ett nätverk för gestaltad livsmiljö i Örebro län för att lyfta gestaltungsfrågorna utifrån politiken för gestaltad livsmiljö. Nätverket har haft ett seminarium om gröna värden och hur man på ett bra sätt kan anpassa ny- och ombyggnationer till kulturmiljöer.
- Kumla kommun har i samverkan med lokala föreningar anlagt friluftsförbättrings konstruktioner riktat mot barn och ungdomar. Syftet är att stärka möjligheten till utomhusvistelse och friluftsliv för barn och ungdomar. Det förväntas ge ökat naturintresse hos befolkningen och bättre fysisk och psykisk hälsa genom stärkt friluftsliv och utomhusvistelse. Detta är ett exempel på projekt som stärker den tätortsnära miljön och som finansierats med stöd av LONA-bidrag i Örebro län⁹. (Örebro län)
- Trafikverket ger stöd till kommuner och regioner för att främja hållbara stadsmiljöer genom *stadsmiljöavtal*. Detta ska leda till ökad andel persontransporter med kollektivtrafik eller cykel. I år har Göteborgs stad tillsammans med Västra Götalandsregionen, Stenungsunds kommun och Vänersborgs kommun tagit del av stödet för olika cykel- och kollektivtrafikåtgärder.¹⁰
- Ett flertal länsstyrelser använder delar av sitt anslag (7:2) för att stödja kommunernas arbete med att ta fram planeringsunderlag för kulturmiljö (Halland, Jönköping, Kalmar, Skåne, Västmanland, Västmanland, Örebro, Östergötland).
- Under Kulturarvsdagen 2022 har Region Halland, Länsstyrelsen i Hallands län, Kungsbacka kommun, Halmstads kommun och Stiftelsen Hallands läns museer genomfört en föredragsdag med temat Hållbart kulturarv – att bevara det förflutna för kommande generationer.¹¹ Under dagen hölls föreläsningar om arbetet i kulturresevatet Äskhults by, klimatklok byggnadsvård och hållbarhetsaspekter hos historiska besöksmål. Kulturarvsdagen har finansierats gemensamt av arrangörerna

⁸ Webbapplikationen ”Smart täthet” på [Chalmers hemsida](#)

⁹ Databasen för Lokala naturvårdssatsningen (LONA). [Länk till projektet](#).

¹⁰ Sammanställning av beviljade stadsmiljöavtal, [Sammanställning finns på trafikverkets webbplats](#)

¹¹ [Kulturarvsdagen – föredrag kring temat hållbart kulturarv - Region Halland](#)

och förväntas bidra till en ökad förståelse för kopplingarna mellan hållbar utveckling och kulturmiljö. (Halland)

- Länsstyrelsen Kronoberg anordnar Kulturmiljödagen som är ett årligt forum med fokus på ett levande kulturarv och kulturmiljöns betydelse i Kronobergs län. Målet med Kulturmiljödagen är förbättrad kännedom om kulturmiljöfrågor i länet. Temat 2023 var Kulturmiljö och hållbarhet, och vände sig till politiker och tjänstepersoner i kommuner och myndigheter, privata aktörer inom kulturmiljösektorn, kommunala och privata fastighetsbolag och föreningar. (Kronoberg)
- Länsstyrelsen-, Region- och Länsmuseum Västernorrland har genomfört en kulturmiljökonferens i samarbete med Örnsköldsviks kommun, med egna medel. Syftet är att öka kunskapen kring de befintliga byggda miljöerna och deras plats i kunskapsunderlag, planering, förvaltning och bygglov. Målgruppen är i första hand kommuner. Ett resultat av den årligt återkommande konferensen är ett växande deltagande.¹²

Sammanfattning av åtgärder för samtliga län

Sammanfattning av åtgärder som redovisas av länsstyrelserna. Sammanställningen är uppdelat enligt redovisningen av åtgärder i länsstyrelsernas uppföljning.

- Åtgärder på regional nivå – myndigheter
- Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner

Åtgärder på regional nivå – myndigheter (län)¹³

Kulturmiljö (16)

- Stöd till kulturmiljövård (Östergötland, Halland, Norrbotten, Skåne)
- Stöd till underlag (Östergötland, Halland, Jönköping, Kalmar, Skåne, Västmanland, Västmanland, Örebro)
- Byggnadsminnen (Jämtland, Kronoberg, Stockholm)

¹²Länsmuseum Västernorrland,
<https://vnmuseum.se/byggnadsvard/kommunstod/kulturmiljo-som-resurs/kulturmiljokonferens/2023-11-22>

¹³ Värde inom parentes anger antal län som anger att de genomfört en aktivitet inom området.

- Kulturresevat (Jämtland)
- Kulturmiljö och risk (Jämtland)
- Länets policy och program (Gävleborg, Halland, Kronoberg)
- Vägledning kulturmiljö (Östergötland)
- Utbildningar och seminarier (Östergötland, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Värmland, Västernorrland, Halland, Skåne)
- Revidering/fördjupning kulturmiljövårdens riksintressen (Kronoberg, Skåne)

Hållbar samhällsplanering: (19)

- Samverkan och dialog om planeringsfrågor (Kalmar, Kronoberg, Stockholm, Västmanland (Västernorrland).
- Utbildning, kunskapsstöd och vägledning i samhällsplaneringsfrågor (Skåne, Västra Götaland, Jämtland, Östergötland, Örebro, Halland, Jönköping, Kronoberg, Norrbotten, Stockholm, Värmland, Gävleborg).
- Åtgärder för att främja kommunalt arbete med översiktsplan (Halland)
- Gestaltad livsmiljö, till exempel regionala nätverk och samarbeten (Jönköping, Kronoberg, Norrbotten, Jämtland, Örebro) eller regionala konferenser Gestaltad livsmiljö. (Norrbotten)
- Jordbruksmark i samhällsplaneringen (Gävleborg, Halland)
- Vattenplanering och vattentjänstplaner (Halland, Norrbotten¹⁴, Stockholm, Västra Götaland)
- Klimatanpassning (Jönköping, Kronoberg, Skåne, Södermanland) samt klimathändelser och risk (Kalmar, Kronoberg, Skåne, Värmland, Västerbotten, Jämtland)
- Rådgivning angående regional utvecklingsplan. (Stockholm). Regionala strukturbilder som underlag för att stärka kopplingen mellan regional utvecklingstrategi och kommunal översiktsplanering. (Södermanland)
- Bostadsmarknadsanalys (Östergötland, Jämtland)
- Beslut om Regional fysisk planering (Halland)

Energiproduktion, energibesparande åtgärder och elförsörjning (3)

- Bidrag energieffektivisering (Gävleborg, Värmland)
- Samverkansforum för eleffektfrågor. (Södermanland)

¹⁴ Länsstyrelsen Norrbotten, diarienummer 567-16055-2022

Tätortsnära friluftsliv och grönstruktur (6)

- Planering för friluftsliv (Skåne, Östergötland)
- Tillgång till rekreation och grönområden (Skåne, Västerbotten, Västra Götaland, Västra Götaland)
- Kunskapsstöd för vardagsnära natur (Skåne)
- Regionala planeringsunderlag för grön infrastruktur (Värmland)

Digitala Planeringsunderlag och metodstöd (5)

- Underlag till stöd för kommunernas planering (Jämtland, Kronoberg)
- Planeringskatalogen. (Västmanland, Gävleborg, Jämtland)
- Länsstyrelsernas geodatakatalog (Västmanland)
- Digitalt stöd för att för att belysa aspekter vid förtätning. (Västra Götaland)
-

Avfall (3)

- Kommunala åtgärder och tillsyn för avfallshantering (Östergötland, Jämtland)
- Rådgivning regionala strategier för massahantering. (Stockholm)

Olika åtgärder för att främja hållbar utveckling (6)

- Seminarium om kommunal planering för hållbar utveckling. (Gävleborg)
- Utveckla arbetssätt för att främja hållbar bebyggelsestruktur, tex farligt gods. (Gävleborg).
- Användning av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som vägledning för regionalt hållbarhetsarbete (Kronoberg).
- Projekt angående miljöhälsa (Stockholm)
- Långsiktigt omställning (jfr LEADER). (Västra Götaland).
- Bildande av nätverk för hållbart resande. (Södermanland).
- Satsningar på järnväg och nya energisystem inom Klimatklivet. (Stockholm).
- Bostadsmarknadsanalys(Norrbottn)
- Fördelning av investeringsstöd för bostäder. (Gävleborg)

Åtgärder på kommunal nivå och inom regioner¹⁵

Kommuner i länet arbetar med kommunala översiktsplaner (Uppsala, Södermanland, Halland, Gävleborg, Kronoberg, Värmland, Jämtland, Örebro, Västmanland) (9)

Kulturmiljö (6)

- Kommunalt kulturresevat (Kronoberg)
- Kommunala kulturmiljöunderlag (Skåne, Gävleborg, Västerbotten, Dalarna, Halland)
- Skydd av byggnadsvärden i kommunal planering. (Gävleborg)

Energi (2)

- Energieffektivisering bostäder (Örebro)
- Energiproduktion (Jämtland, Jämtland)

Vattenplanering (6)

- Fysiska åtgärder (Jönköping, Jämtland)
- Vattentjänstplaner (Kronoberg, Östergötland) och riktlinjer för avlopp (Västernorrland)
- Kommunal dagvattenstrategi (Värmland)

Klimatanpassning och risk (2)

- Kommunala underlag för klimat och energi (Kronoberg, Uppsala)

Hållbar utveckling, skilda aktiviteter (11)

- Sanering inför bostadsbyggande. (Norrbotten)
- Kommunala och lokala projekt för att utveckla arbetet med Agenda 2030. (Värmland)
- LEADER-projekt för hållbar utveckling. (Västernorrland)
- Åtgärder för återbruk kommunala fastighetsbolag. (Västra Götaland)
- Mätning av luftkvalitet. (Västernorrland)
- Uppbyggnad av bredband. (Västerbotten)
- Kommunala bostadsförsörjningsprogram (Kronoberg, Gävleborgs län, Skaraborg¹⁶)

¹⁵ Värde inom parentes anger antal län som anger att kommuner i deras län genomfört en aktivitet inom området.

¹⁶ Arbete med bostadsförsörjningsanalys på [Skaraborgs kommunalförbunds webbplats](#)

- Nätverk för cirkulärt byggande. (Västerbotten¹⁷.)
- Kommunala riktlinjer för god bebyggd miljö. (Jämtland)
- Överenskommelser eller avtal om hållbarhet (Västra Götaland¹⁸)
- Utveckla trygghet och klimatanpassning i offentlig miljö. (Östergötland)
- Riktlinjer för ny bostadsbebyggelse (Gävleborg)
- Förändrad infrastruktur för att minska utsläpp i tätorter. (Västerbotten)
- Främja elbilar/laddinfra (Kramfors, Västernorrland)

Grön infrastruktur och tätortsnära friluftsliv (8)

- Grönstruktur: (Jönköping, Kronoberg, Västernorrland, Östergötland)
- Planeringsunderlag för friluftsliv (Västmanland, Västerbotten, Värmland)
- Tätortsnära friluftsliv (Örebro)

Avfall (5)

- Åtgärder för att förebygga eller hantera avfall (Jönköping, Kronoberg, Södermanland¹⁹)
- Återbruk (Södermanland).
- Piteå kommun avfallsplan. (Norrbotten)

Planering, strategier och åtgärder för cykel och kollektiv trafik (6)

- Regional cykelstrategi (Södermanland)
- Fysiska åtgärder som främjar cykel- och gångtrafik (Västernorrland, Jämtland, Värmland, Västerbotten)
- Utveckla kollektivtrafik (Örebro)
- Trafikplan för att främja cyklande i Forshaga. (Värmland)

Transporter (1)

- Dokument för miljöanpassade transporter (Kronoberg)

¹⁷ <https://www.ivl.se/press/pressmeddelanden/2023-02-14-natverk-for-cirkulart-byggande-etableras-i-skelleftea.html>

¹⁸ Sammanställning av beviljade stadsmiljöavtal, [Sammanställning finns på trafikverkets webbplats](#)

¹⁹ Trosa kommun [Kommunikation och produktionskök minskar matsvinnet i skolorna - Trosa kommun](#)

Näringsliv (7)

- Utvecklad kommunal verksamhet (bolag) för att hantera olika slags avfall (Kronoberg, Jönköping)
- Kommunala fastighetsbolag arbetar med klimatanpassning (Jönköping)
- Kommunala fastighetsbolag upprättar planer för återbruk (Västra Götaland²⁰)
- Uppförandet av solcellsanläggningar/parker (Örebro)
- Dialog och nätverk mellan utförare (Dalarna, Västerbotten)
- Riktlinjer för upphandling av transporter mm (Gotland)
- Samverkan mellan företagare för centrumutveckling (Västmanland)

Bedömning och trender

Trenden för utvecklingen i miljön är Tretton (13) länsstyrelser bedömer att utvecklingen är NEUTRAL, fyra (4) att utvecklingen är Oklar och fyra (4) att den är POSITIV. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2023.

Nås miljökvalitetsmålet till 2030?: 20 NEJ, 1 NÄRA. Bedömningen är oförändrad jämfört med 2023.

²⁰ Färdplan för klimat och återbruksmål på [Västra Götalandsregionens webbplats](#)